

UNESCO, Mrtişor’u ‘‘insanlđın somut olmayan kültürel mirası’’ listesine ekledi

Genellikle bahar aylarında Romanya, Bulgaristan, Moldova ve Makedonya’da takılan kırmızı ve beyaz bir iplikle süslenmiş küçük el yapımı bir nesne olan Mrtişor (*martenitsa* olarak da bilinir), 2017 yılı Aralık ayında UNESCO ‘‘insanlđın somut olmayan kültürel mirası’’ listesine dhil edildi.

Mrtişor - Romanya geleneklerinin en büyük temsilcilerinden biri

1 Mart’ta verilen kırmızı ve beyaz ipe birbirine bağlanmış küçük bir süsleme olan baharın simgesi Mrtişor, insanların birbirlerine hediye olarak bir ipe dizilmiş kırmızı ve beyaz çakıl taşlarını verdikleri zaman olan 8.000 yıl öncesine dayanan aynı zamanda günümüzde kasaba ve şehirlerde de var olan Romanya geleneğini temsil eden en önemli simgelerden biridir.

Mrtişor - zgn bir Romen tatili olan baharın gelişini kutlar. Genç kızlara ve kadınlara, 1 Mart’ta, yani Mrtişor gününde bu bahar broşlarından hediye edilir. Mutluluk ve iyi şans getirdiğine inanılır. Mrtişor Kuzeydoğu Romen eyaleti olan Bukovina’da erkeklere de verilir.

Kırmızı ve beyaz renkte birbirine dolanmış bir iptir, kırmızı olan kışı, beyaz olan ise baharı simgelemektedir.

Bahar imgesi giysiler üzerine bir veya iki hafta boyunca takılır. Arkeolojik keşifler, ilk bahar gününün 8.000 yıl önce bile kutlandđını ortaya çıkardı. Roma zamanının Mrtişoru bir ipte beyaz ve kırmızı çakıl taşlarıydı.

Aynı şekilde, eski zamanlarda, siyah ve beyaz yn ipliklerle birbirine bağlanmış paralardı. İnsanlar sosyal ve ekonomik duruma göre altın, gümüş veya bronz paralar seçerdi. Boyuna veya bileğe takılır ve daha sonra *marts* veya *martigus* (Mart ayı olarak) adlandırılırdı.

Dacii (Romenlerin ataları) bu muskaların bereket, güzellik getirdiğine ve güneş yanđından koruduğuna inanıyorlardı ve ağaçlar yeşermeye başladığında onları kendi üzerlerine taktılar ve daha sonra ağaç dallarına astılar.

Halkbilimi alanında uzman olan bilim adamları Mrtişor türevlerini eski uygarlıkta da buldular ve Tanrı Mars’ın habercisi ile doğrudan ilişkili olduklarını düşünüyorlardı, nk askeri seferler başladığı zaman Roma İmparatorluğu’nda kar erimediğinde *Mars ides*. Bu nedenle, kırmızı ve beyaz, bir yandan tam olarak o günü simgelerken, diğer taraftan ise canlılık ve zaferin yanında arınma ve açılış anlamına da gelir.

Ayrıca, beyaz ve kırmızının nazar karşısında güçlü bir tılsım olmakla birlikte saflık ve masumiyet sembolü olduğu da söylenirdi.

Romen halk geleneği, Mărțișor'u Baba Dochia efsanesiyle de ilişkilendirmektedir.

Mărțișor geleneği, zamanın yenilenmesi, Dochia'nın sembolik ölümü ve doğumunu temsil eder. Diğer geleneklere göre, koyunları dağlara geri götürürken iplikleri döndüren Dochia idi. Bu nedenle, Mărțișor, Karpatlar'daki Dochia geleneğinden ayrı tutulamayacağı gibi, Rumen ve Aromanyalıların yaşadığı tüm bölgelerde bulunan ve daha sonra diğer güneydoğu Avrupa halkları tarafından da benimsenen çok eski bir Romen geleneği olduğunu söyleyebiliriz.

Tüm bu küçük parçalar kendi başlarına özel olmalarına rağmen, bazı mărțișoare'ler, esasen temsil ettikleri şeylerden dolayı, Romenler arasında daha popüler olmaya devam etti.

Baca temizleyicisi, kırmızı ve beyaz iplerle bağlanmış küçük bir baca temizleyicisi figürü olan baca süpürme aracıdır, baca süpürücüsünün iyi şans getirdiği söylenir.

İyi şansın bir diğer simgesi, **dört yapraklı bir yonca** temsil eden Mărțișordur (açılış resmi). Dört yaprak umut, inanç, sevgi ve şans temsil eder.

At nalı Mărțișor, aynı zamanda iyi şans getirdiği de söylendiği gibi, Romanya'nın en popülerleri arasındadır. Ayrıca, bazıları, hilal şeklinden ötürü, at nalının nazardan koruma özelliği olduğunu söylüyor. Romanya'da bazı batıl inançlılar, at nalı bulan kişinin onu omzunun üstünden atması ya da iyi şans getirmesi için evin duvarlarından birine asması gerektiğine inanıyorlar.

Bir diğer popüler Mărțișor sembolü de iyi şans ve refahı temsil eden **uğur böceğidir**. Aynı zamanda annelik, doğurganlık ve Doğa Ana'nın bir işaretidir.

Bu arada, **anahtar şeklindeki** sembolün servet, sağlık ve sevginin yolunu açtığı söyleniyor. Böyle bir Mărțișor alan kişi, yolunu bulma ve hedeflerine ulaşma şansını artırır.

Sevgi ve şefkatin sembolü olan **kalp şeklindeki** bir Mărțișor, iyi şansı temsil eden **yıldız şeklindeki** bir Mărțișor veya bilgeliğin sembolü olan **baykuş şeklindeki** bir Mărțișor vermeyi de seçebilirsiniz.

Bu dönemdeki en popüler çiçekler, kışın sonunu müjdeledikleri için kardelen ve lalelerdir. Eğer bu çiçeklerden kırmızı ve beyaz iplerle bir buket yaparsanız söz konusu buketi martisoare'ye dönüştürülebilirsiniz.

Bazı kadınlar, Mart ayı boyunca Mărțișor takmayı tercih eder, çünkü kırmızı ve beyaz ipi takan kişinin, o yıl güçlü ve sağlıklı olacağına inanılıyor. Mart ayının son gününde, halk kırmızı ve beyaz ipi meyve ağacının bir dalına bağlarlar, bunun da zenginlik ve iyi şans getirdiği söylenir.

Sonraki Mart ayında, Romenler 8 Mart'taki **Kadınlar Günü'nü**, 1 Mart ile 9 Mart arasında **Babele** (yaşlı bayanlar) geleneğini ve 9 Mart'ta **40 Mucenici'yi** (40 Şehit) kutlarlar.

Babele (yaşlı bayanlar)

Mart ayının ilk dokuz günü Romanya'da *Babele* olarak adlandırılır. Oldukça eğlenceli bir gelenek olmasının yanı sıra, *Babele* önemli bir yerel gelenektir. Bu dönemde kadınlar gelecek yılın nasıl olacağını anlamak için bir ile dokuz arasında bir gün seçmek (*baba* seçmek) zorundadır. Seçilen gün güneşli ve aydınlık olursa, bu yılın mutlu ve zengin olacağı anlamına gelir. Öte yandan, eğer gün yağışlı ve soğuksa, o yıl gözyaşı, keder ve yoksulluk ile gelecektir.

Popüler inanışlara göre, *Babele* efsanesi, baharın geldiğini müjdelediği gibi dağda koyunların seslerini dinlemeye karar veren Baba Dochia'nın öyküsüyle de ilişkilidir. Yolculuk sırasında güneş o kadar ısıtır ki Baba Dochia üstündeki ağır kış kıyafetlerini çıkartır. Lakin trajik bir şekilde, hava aniden değişir ve Baba Dochia donar. 9 Mart'taki ölümü, soğuk mevsim ile sıcak mevsim arasındaki geçişi temsil eder.

40 mucenici (40 şehit)

Her yıl 9 Mart'ta Ortodoks Kilisesi Kırk Şehiti (genellikle mucenici olarak bilinir) kutlar: Bunlar, Hıristiyanlar'a zulmeden İmparator Licinius (308-324) döneminde yaşayan Legio XII Fulminata'daki Romalı askerlerdi. Askerlere işkence edildi ve Sebaste'ye sürüldüler (Türkiye'de bugünkü Sivas'ta), çünkü Hristiyan inancından vazgeçmeyi reddettiler.

Bu kutlama, hasat mevsiminin başlaması ile aynı zamana denk geliyor. İnsanlar, o gün soğuk havayı atmak ve sıcaklığı açığa çıkarmak için tahta tokmaklarla zemini dövmek gibi birçok farklı ritüel gerçekleştiriyorlar.

Dahası, Romen kadınlar söz konusu gün için *mucenici* (veya *sfințitori* - küçük azizler) adı verilen özel bir tatlı pişiriyorlar. Tatlıların bazıları şehitleri simgeleyen 8 şeklinde yapılır. Bölgeye bağlı olarak bu tatlının birkaç farklı çeşidi vardır.